

INNOWACJE RYNKU PRACY

testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia
w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych

zawody **ginące**

Promocja zatrudnienia **osób po 50 roku życia w zawodach ginących**

zawody **mało popularne**

Promocja zatrudnienia **osób niepełnosprawnych w zawodach mało popularnych**

zawody **niszowe**

Promocja zatrudnienia **absolwentów w zawodach niszowych**

EWALUACJA ZEWNĘTRZNA PRODUKTÓW FINALNYCH

Temat innowacyjny:

„Budowa instrumentów wspierających rozwój zainteresowania nowymi zawodami, zawodami niszowymi oraz cieszącymi się małą popularnością”

Nazwa projektodawcy:

Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr

Partner krajowy: Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości w Białymstoku; Partnerzy ponadnarodowi: HANSE PARLAMENT E.V. (Niemcy); APPLIED VOCATIONAL PSYCHOLOGY AND POLICY RESEARCH UNIT (Luksemburg)

Tytuł projektu:

„INNOWACJE RYNKU PRACY – testowanie i wdrażanie nowych metod promocji w zawodach niszowych, ginących i mało popularnych”

Numer umowy:

UDA-POKL.06.01.01-20-063/10-00

SPIS TREŚCI

Koncepcja przeprowadzenia badania	5
Założenia projektu.....	5
Główne założenia i cele badania ewaluacyjnego	7
Przedmiot i cel badania ewaluacyjnego	7
Metoda ewaluacji	7
Kryteria ewaluacji.....	8
Obszary problemowe i szczegółowy przedmiot ewaluacji	10
Metody zbierania danych.....	11
Ocena Produktów Finalnych – Zawody Ginące.....	13
Ocena wypracowanych narzędzi w oparciu o badania CATI	14
Ocena rzetelności testu Zawody Ginące w oparciu o Desk Research	16
Ocena Produktów Finalnych – Zawody Mało Popularne	18
Ocena wypracowanych narzędzi w oparciu o badania CATI	19
Ocena rzetelności testu Zawody Mało Popularne w oparciu o Desk Research	21
Ocena Produktów Finalnych – Zawody Niszowe	23
Ocena wypracowanych narzędzi w oparciu o badania CATI	24
Ocena rzetelności testu Laboratorium Zawodów Niszowych w oparciu o Desk Research	26
Wnioski i rekomendacje.....	29
Upowszechnianie produktów finalnych	29
Mainstreaming produktów finalnych.....	30

INNOWACJE RYNKU PRACY

testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia
w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych

zawody **ginące**

Promocja zatrudnienia **osób po 50 roku życia w zawodach ginących**

zawody **mało popularne**

Promocja zatrudnienia **osób niepełnosprawnych w zawodach mało popularnych**

zawody **niszowe**

Promocja zatrudnienia **absolwentów w zawodach niszowych**

KONCEPCJA PRZEPROWADZENIA BADANIA EWALUACYJNEGO

Koncepcja przeprowadzenia badania

Założenia projektu

„INNOWACJE RYNKU PRACY – testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych”

miał na celu opracowanie lub adaptowanie/ utworzenie, testowanie a następnie upowszechnienie/ wdrożenie na terenie woj. podlaskiego do końca czerwca 2013 roku 9 modelowych rozwiązań doradczych, szkoleniowych i współpracy w zakresie promocji zatrudnienia w zawodach ginących, niszowych i mało popularnych. Tak sformułowany cel ogólny projektu został pozytywnie zweryfikowany w I etapie realizacji projektu w trakcie badań oraz współpracy ponadnarodowej. Głównym wskaźnikiem celu jest implementacja produktów finalnych w praktykę społeczną określonych użytkowników na poziomie metod pracy specjalistów rynku pracy oraz systemów zarządzania firmą rzemieślniczą w 3 obszarach interwencji.

Głównym celem projektu jest opracowanie lub adaptowanie/ utworzenie, testowanie a następnie upowszechnienie/ wdrożenie na terenie woj. podlaskiego do końca czerwca 2013 roku 9 modelowych rozwiązań doradczych, szkoleniowych i współpracy w zakresie promocji zatrudnienia w zawodach ginących, niszowych i mało popularnych. W projekcie zaplanowano objęcie procesem testowania narzędzi trzy obszary problemowe, określające trzy grupy docelowe działań adaptacyjnych i testujących.

- Model promocji zatrudnienia 50+ w zawodach ginących
- Model promocji zatrudnienia niepełnosprawnych w zawodach mało popularnych
- Model promocji zatrudnienia absolwentów w zawodach niszowych

W ramach każdego z trzech obszarów interwencji opracowano i przetestowano Instrumenty interwencji w każdym z 3 wymienionych modeli:

- Instrumenty diagnostyczno-doradcze dla pracownika dostosowane do specyficznych potrzeb bezrobotnych 50+, absolwentów i niepełnosprawnych
- Instrumenty edukacyjne dla firmy dostosowane do specyfiki rzemiosła
- Instrumenty kooperacyjne dla otoczenia organizujące współpracę instytucji rynku pracy oraz przedsiębiorców na rzecz promocji zawodów ginących, niszowych i mało popularnych.

INNOWACJE RYNKU PRACY

testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia
w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych

zawody **ginące**

Promocja zatrudnienia **osób po 50 roku życia** w zawodach **ginących**

zawody **mało popularne**

Promocja zatrudnienia **osób niepełnosprawnych** w zawodach **mało popularnych**

zawody **niszowe**

Promocja zatrudnienia **absolwentów** w zawodach **niszowych**

GŁÓWNE ZAŁOŻENIA I CELE BADANIA EWALUACYJNEGO

Główne założenia i cele badania ewaluacyjnego

Przedmiot i cel badania ewaluacyjnego

Cel ewaluacji: Ocena skuteczności i efektywności oraz możliwości upowszechniania produktów wypracowanych w ramach projektu.

Wymiar przedmiotowy: badanie dotyczyło projektu „INNOWACJE RYNKU PRACY – testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych” realizowanego w Partnerstwie krajowym następujących instytucji: Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr (Lider Projektu), Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości w Białymstoku, przy współudziale Partnerów ponadnarodowych: Parlamentu Hanzeatyckiego z Niemiec oraz Applied Vocational Psychology and Policy Research Unit z Luksemburga.

Wymiar podmiotowy - badaniem objęto zarówno uczestników procesu testowania w każdym laboratorium jak również potencjalne podmioty mogące wdrażać wypracowane rozwiązania, w tym:

Laboratorium Zawodów Ginących: Rzemiosło III wieku

- 10 odbiorców oraz 5 użytkowników testujących 3 wstępne wersje produktów finalnych w Laboratorium Zawodów Ginących,

Laboratorium Zawodów Mało Popularnych: e-Rzemiosło

- 9 odbiorców oraz 4 użytkowników testujących wstępne wersje produktów finalnych w Laboratorium Mało Popularnych.

Laboratorium Zawodów Niszowych: Rzemiosło na Miarę

- 12 odbiorców oraz 5 użytkowników testujących wstępne wersje produktów finalnych w Laboratorium Zawodów Niszowych,

Wymiar czasowy - badanie dotyczyć będzie okresu od momentu uruchomienia projektu do 31 stycznia 2013 roku.

Metoda ewaluacji

W literaturze przedmiotu podaje się kilkanaście klasyfikacji ewaluacji. W zależności od terminu przeprowadzania oceny wyróżnia się ewaluację:

- **Przed realizacją projektu (ex-ante)** - ewaluacja w formie studium wykonalności) ma na celu przede wszystkim poprawę procesu planowania projektu, a więc ma poprawić trafność pomysłu na projekt, jego efektywność i skuteczność, a

także w konsekwencji – uzasadnić wybór tego projektu i przyznanie mu określonego dofinansowania.

- **W trakcie realizacji projektu (on-going)** - ewaluacja może mieć na celu poprawę wdrażania projektu, a więc usprawnienie procedur wdrażania, ich uelastycznienie, a w konsekwencji poprawę jakości i potencjału organizacji realizującej projekt (doskonalenie organizacji, podnoszenie poziomu umiejętności i wiedzy osób odpowiedzialnych za wdrażanie projektu itp.). Ewaluacja może również przyczynić się do integracji interesariuszy projektu, wypracowywania wspólnego stanowiska i zaktywizowania ich do wzięcia odpowiedzialności za efekty projektu i przygotowywanie kolejnych projektów uzupełniających lub rozwijających daną infrastrukturę.
- **Po zrealizowaniu projektu (ex-post)** - ewaluacja pokaże społeczeństwu, w tym interesariuszom, co udało się osiągnąć, jakim kosztem, a także co się nie udało, z jakich powodów i kto za to odpowiada. Ważnym celem ewaluacji na tym etapie jest również weryfikacja, w jaki sposób interwencja wpłynęła na poszczególne grupy interesariuszy i czy zrównoważono korzyści różnych grup, nie tylko tych bezpośrednio korzystających z efektów projektu. W dłuższym okresie ewaluacja może pokazać wszelkie zależności pomiędzy czynnikami wpływającymi na sukcesy i porażki projektu, pokaże, jakie efekty wystąpiły po realizacji projektu i czym były spowodowane. Będzie to istotne doświadczenie przy planowaniu kolejnych projektów, których koncepcje i założenia będzie można usprawnić i zoptymalizować pod kątem uzyskiwanych efektów¹.

Prowadzona ewaluacja działań w projekcie dotyczyła realizacji zakończonych już działań w ramach trzech laboratoriów, stąd też była prowadzona jako ocena, czyli ewaluacja ex-post – po zrealizowaniu działań.

Kryteria ewaluacji

W badaniach ewaluacyjnych przyjęto określony **system kryteriów** stanowiących podstawę trafnych rekomendacji:

- **Trafność (relevance)** – rozumiana jako ocena na ile wypracowane produkty odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i realnym potrzebom beneficjentów. Ocena na podstawie pytań 3, 6 i 9 w badaniu CATI oraz na podstawie analizy dokumentacji projektu (opisy produktów finalnych, raporty z ewaluacji wewnętrznej, strategia wdrażania projektu – uzasadnienie i opis innowacji)

¹ Korneliusz Pylak, *Podręcznik ewaluacji projektów infrastrukturalnych*, Warszawa 2009, str. 19

- **Skuteczność (effectiveness)** – rozumiana jako ocena, czy wypracowane produkty przyczyniły się do realizacji celów projektu. Ocena na podstawie pytań 2, 5 i 8 w badaniu CATI oraz na podstawie analizy dokumentacji projektu (opisy produktów finalnych, raporty z ewaluacji wewnętrznej)
- **Użyteczność (utility)** – rozumiana jako wpływ zaoferowanego wsparcia na poprawę sytuacji uczestników na rynku pracy, a także ocena czy zmiany wywołane realizacją projektu są korzystne z punktu widzenia jego uczestników i ocena, do jakiego stopnia oddziaływanie projektu odpowiada potrzebom grupy docelowej. Ocena na podstawie pytań 1, 4, 7 i 10 w badaniu CATI oraz na podstawie analizy dokumentacji projektu (opisy produktów finalnych, raporty z ewaluacji wewnętrznej)
- **Efektywność (efficiency)** – rozumiana jako „ekonomiczność” wypracowanych produktów, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, ludzkich, poświęcony czas) do uzyskanych rezultatów oraz oddziaływania. Ocena na podstawie analizy dokumentacji projektu (opisy produktów finalnych)
- **Rzetelność testu**, określająca wpływ testu na produkty finalne: prawidłowość zastosowanych procedur testowania, ich zgodność ze strategią wdrażaną, procedury modyfikowania założeń wstępnych wersji produktów finalnych na podstawie informacji zwrotnych z testu oraz wpływu grup docelowych na wynik testu i produkt finalnych, czyli stosowanie zasady Empowerment w projekcie w trakcie wypracowania i testowania ocenianych produktów finalnych. Ocena w tym zakresie odbywa się na podstawie analizy Desk Research dokumentów projektowych w ramach oceny eksperckiej.

Ewaluacja projektu prowadzona była w następujących wymiarach:

- **jakość wypracowanych produktów finalnych** – ocena produktów finalnych projektu testującego została oparta na badaniu opinii uczestników po uzyskaniu wsparcia w ramach projektu. Zważywszy na fakt, iż grupa docelowa projektu uwzględniała zarówno odbiorców produktów finalnych (osoby po 50 roku życia, osoby niepełnosprawne lub niedyspozycyjne oraz absolwenci) oraz użytkowników produktów finalnych (doradcy zawodowi, psycholodzy, trenerzy, pracodawcy, rzemieślnicy, przedstawiciele instytucji otoczenia) w przeprowadzonym badaniu przeanalizowano opinie wszystkich interesariuszy wypracowanych 9 produktów finalnych.
- **możliwość upowszechniania rozwiązań zastosowanych w projekcie** – wypracowane w projekcie rozwiązania mają szansę być włączone do powszechnej polityki. Ocenie poddano na ile innowacyjne produkty promujące zatrudnienie trzech grup docelowych w zawodach (odpowiednio) ginących, mało popularnych i niszowych zaproponowane w projekcie są skuteczne i odpowiadają na zapotrzebowanie rynku pracy i beneficjentów, lecz przede wszystkim, na ile można i

warto je zastosować w praktyce poza projektowej, oferując rozwiązania potencjalnym użytkownikom produktów finalnych.

W ramach procedury badawczej każdy z wymiarów ewaluacji został oceniany z perspektywy przyjętych kryteriów ewaluacyjnych. Z uwagi na specyfikę poszczególnych obszarów badania, do każdego z nich zastosowano odpowiednio dobrane dwa i cztery kryteria ewaluacyjne. Dobór kryteriów ewaluacyjnych do każdego z wymiarów przedstawiono w Macierzy wymiarów i kryteriów ewaluacji (Tabela I)

Tabela I Macierz wymiarów i kryteriów ewaluacji

	Trafność	Skuteczność	Użyteczność	Efektywność
Ocena jakości zrealizowanych usług	X		X	
Ocena skuteczności i możliwości upowszechniania rozwiązań zastosowanych w projekcie	X	X	X	X

Obszary problemowe i szczegółowy przedmiot ewaluacji

Laboratorium Zawodów Ginących - wypracowanie narzędzi zwiększających zainteresowanie zawodami ginącymi dla osób po 50 roku życia:

- Schemat doradztwa na rzecz ginących zawodów uwzględniający opracowany na potrzeby 50+ pakiet narzędzi diagnostycznych: „Kwestionariusze 50+” oraz dostosowany do potrzeb 50+ organizator kariery „IPD 50+” z potwierdzaniem kwalifikacji dla zadań zawodach w zawodach ginących. Opis funkcji narzędzi, skal diagnostycznych, warunków zastosowania.
- Schemat intermentoringu na rzecz ginących zawodów uwzględniający narzędzia diagnozy potrzeb szkoleniowych 50+ i rzemieślnika. Opis metody szkoleniowej, ilości godzin zajęć, organizacji i harmonogramu zajęć, wymagań do trenerów, warunków zastosowania.
- Schemat monitorowania i promocji ginących zawodów uwzględniający procedury współpracy lokalnej i nowe standardy opisu zawodu uwzględniające zadania zawodowe. Opis tematów 5 warsztatów, ilości godzin, wymogów do moderatora, składu lokalnego partnerstwa, wzoru strategii zawierającego cele i zasady podziału obowiązków sygnatariuszy.

Laboratorium Zawodów Mało Popularnych - wypracowanie narzędzi zwiększających zainteresowanie osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych zawodami mało popularnymi:

- Schemat e-doradztwa dla osób niepełnosprawnych uwzględniający specjalnie opracowany na potrzeby osób niepełnosprawnych pakiet e-narzędzi diagnostyczno-doradczych: „e-Kwestionariusze” oraz dostosowany do doradztwa zdalnego i telepracy „IPD: e-Miasteczko Zawodowe”. Opis funkcji użytecznych narzędzi, skal diagnostycznych, warunków zastosowania.
- Schemat e-edukacji i e-biznesu w rzemiośle uwzględniający internetowe kontenty nauki 5 zawodów mało popularnych z udziałem rzemieślników. Opis metody szkoleniowej, ilości godzin zajęć, organizacji i harmonogramu zajęć, wymagań do trenerów, warunków zastosowania.
- Schemat monitorowania i promocji zawodów mało popularnych uwzględniający zdalne procedury współpracy lokalnej i internetowej bazy o zawodach. Opis 5 warsztatów, ilości godzin, składu lokalnego partnerstwa, strategii zawierającej cele i podział zadań sygnatariuszy.

Laboratorium Zawodów Niszowych - wypracowanie narzędzi zwiększających zainteresowanie absolwentów uczelni wyższych zawodami niszowymi:

- Schemat doradztwa biznesowego w rzemiośle uwzględniający opracowany na potrzeby absolwentów pakiet diagnostyczno-doradczy: „Biznes Kwestionariusze” oraz „IPD: Biznes na Miarę”. Opis funkcji użytecznych narzędzi, skal diagnostycznych, warunków zastosowania
- Schemat adaptacyjności rzemiosła niszowego uwzględniający program szkoleń biznesowych dla naukowców i rzemieślników. Opis metody szkoleniowej, ilości godzin zajęć, organizacji i harmonogramu zajęć, wymagań do trenerów, warunków zastosowania
- Schemat monitorowania i promocji zawodów niszowych uwzględniający procedury współpracy rzemiosła i uczelni, w szczególności działów badawczych i promotorów. Opis 5 warsztatów, ilości godzin, wymogów do moderatora, składu lokalnego partnerstwa.

Metody zbierania danych

W badaniu zastosowano następującą metodę badawczą:

- **CATI (Computer Assisted Telephone Interview)** - czyli wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny. Technika CATI stanowi złożenie tradycyjnego wywiadu ankietowego realizowanego przez telefon z komputerowym zarządzaniem doбором próby i przebiegiem wywiadu. Metoda zbierania informacji w ilościowych

badaniach rynku i opinii publicznej. W badaniach realizowanych metodą CATI wywiad z respondentem jest prowadzony przez telefon, a ankieter odczytuje pytania i notuje uzyskiwane odpowiedzi korzystając ze specjalnego skryptu komputerowego. W stosunku do wywiadów face-to-face realizowanych przez ankieterów w terenie CATI posiada szereg zalet, które powodują, że w większości krajów jest to najpowszechniej stosowana technika prowadzenia badań ilościowych.

- **DR (Desk Research)** - czyli analiza danych zastanych w projekcie w oparciu o udostępnioną dokumentację projektu (raporty okresowe, system monitoringu i ewaluacji, przegląd okresowy), protokoły ze spotkań grupy zarządzającej (listy obecności, programy spotkań) oraz informacje na stronie internetowej projektu (<http://www.innowacjerynkupracy.pl/>).
- **Metoda Ekspercka** - czyli opinia niezależnego eksperta doświadczonego w obszarach problemowych projektu, w szczególności w problematyce rynku pracy oraz w pilotażowych projektach kierowanych grup osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy

INNOWACJE RYNKU PRACY

testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia
w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych

zawody **ginące**

Promocja zatrudnienia **osób po 50 roku życia w zawodach ginących**

zawody **mało popularne**

Promocja zatrudnienia **osób niepełnosprawnych w zawodach mało popularnych**

zawody **niszowe**

Promocja zatrudnienia **absolwentów w zawodach niszowych**

OCENA PRODUKTÓW FINALNYCH ZAWODY GINĄCE

Ocena Produktów Finalnych – Zawody Ginące

Ocena wypracowanych narzędzi w oparciu o badania CATI

W obszarze Zawody Ginące uzyskano odpowiedzi na następujące pytania skierowane do odbiorców:

1. Czy narzędzia doradcze pozwoliły określić ścieżkę zawodową osób po 50 roku życia w obszarze zawodów ginących?
2. Czy realizacja szkoleń dała możliwość pozostania dalej aktywnym zawodowo w obszarze zawodów ginących?
3. Czy narzędzia proponowane w projekcie były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników?

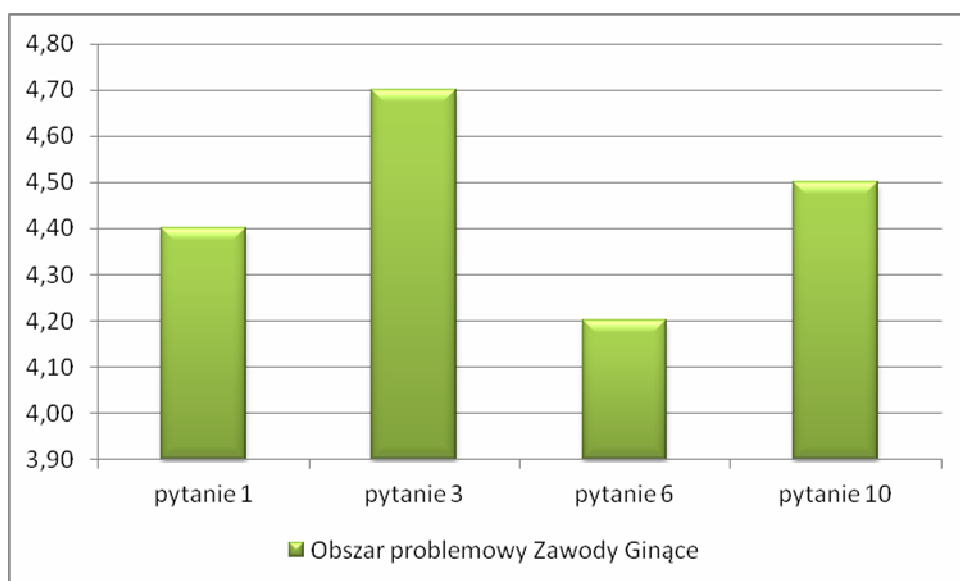
oraz do użytkowników:

4. Czy wypracowany na Grupie Roboczej „Standard opisu” i „Katalog zawodów ginących” umożliwił monitorowanie i promocję zawodów ginących?
5. Czy realizacja projektu zwiększyła szanse na utrzymanie zatrudnienia osób 50+ w obszarze zawodów ginących?
6. Czy proponowane narzędzia doradcze w projekcie były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników/trenerów?
7. Czy Program spotkań Grupy Roboczej ułatwił wypracowanie rozwiązań dla osób 50+?
8. Czy ogólna strategia współpracy była przydatna dla osób 50+?
9. Czy proponowane narzędzia szkoleniowe w projekcie były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników/trenerów?
10. Jaka jest Pana/i ogólna ocena projektu?

W oparciu o powyższe pytania ewaluacyjne i przeprowadzoną ankietyzację uzyskano następujące wyniki oceny:

■ Narzędzia diagnostyczno-doradcze w obszarze Zawody Ginące

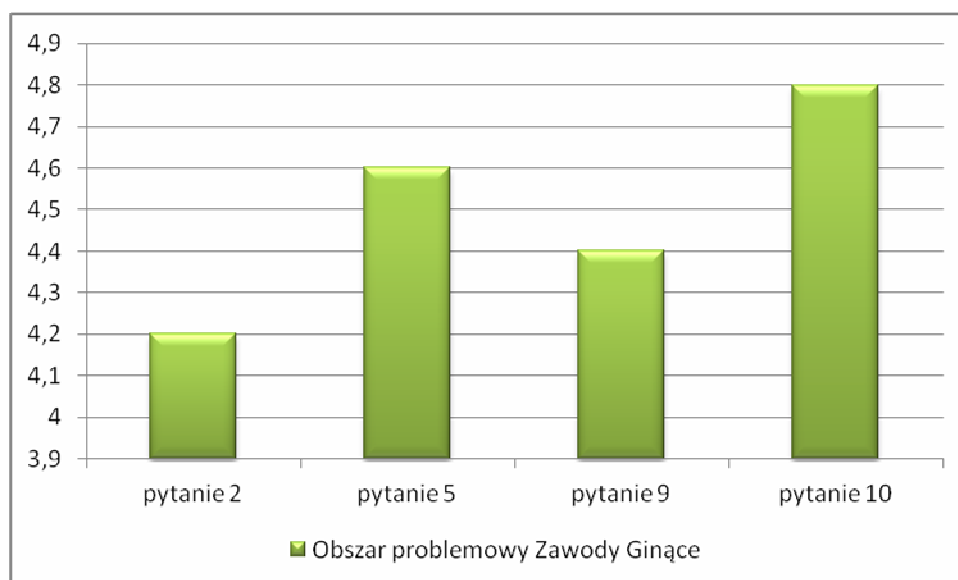
Narzędzia diagnostyczno-doradcze zostały bardzo dobrze ocenione przez odbiorców i użytkowników. Narzędzia diagnostyczno-doradcze w opinii respondentów pozwoliły dobrze (4,4) określić na nowo ścieżkę zawodową. W trakcie realizacji testu narzędzia były dostosowywane do potrzeb i sugestii uczestników jak i trenerów (4,7). Cała realizacja testu Laboratorium Zawodów Ginących otrzymała bardzo wysoką ocenę 4,5.

Źródło: opracowanie własne

■ Narzędzia edukacyjne w obszarze Zawody Ginące

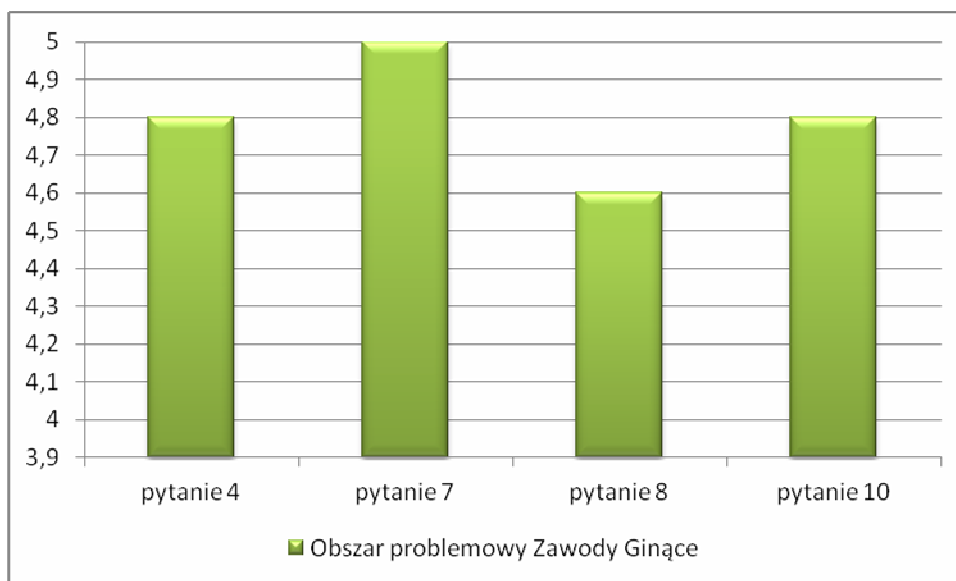
Narzędzia edukacyjne podobnie jak narzędzia doradcze zostały bardzo dobrze ocenione przez użytkowników. Narzędzia te w opinii respondentów pozwoliły na zwiększenie zainteresowania utrzymaniem aktywności zawodowej w obszarze zawodów ginących (4,6). Tworzenie narzędzi odbywało się we współudziale użytkowników, co dobrze zapamiętali i docenili respondenci (ocena 4,4).

Źródło: opracowanie własne

■ Narzędzia kooperacyjne w obszarze Zawody Ginące

Źródło: opracowanie własne

W opinii respondentów „Standard opisu” i „Katalog zawodów ginących” umożliwił monitorowanie i promocję zawodów ginących. Respondenci przyznali średnio ocenę 4,8. Ogólną przydatność strategii współpracy dla osób 50+ oceniono podobnie - na poziomie 4,6 zaś Program spotkań Grupy Roboczej w opinii Respondentów ułatwił wypracowanie rozwiązań dla osób 50+ - ocena 5,0. Ogólnie projekt respondenci ocenili także bardzo wysoko bo na poziomie 4,8.

Ocena rzetelności testu Zawody Ginące w oparciu o Desk Research

W obszarze problemowym Zawody Ginące przeprowadzono test narzędzi zwiększających zainteresowanie utrzymaniem aktywności zawodowej osób po 50 roku życia w obszarze zawodów ginących. W teście uwzględniono udział zarówno grup odbiorców jak i użytkowników zgodnie z założeniami wniosku o dofinansowanie oraz strategii wdrażania projektu innowacyjnego. Przedstawiciele grup docelowych brali także udział w spotkaniach Grupy Zarządzającej mając wpływ na przebieg i procedury testowania. Przedstawiciele grup docelowych mieli możliwość wyrażania swojej opinii na temat testowanych produktów finalnych także na szerokim forum. W związku z powyższym należy uznać, iż w projekcie zrealizowana została zasada Empowerment.

Na spotkaniach Grupy Zarządzającej omawiane były i dyskutowane propozycje zmian do wstępnych wersji produktów finalnych a decyzję o zmianach podejmowała cała Grupa Zarządzająca. Instytucja odpowiedzialna za testowanie produktu – Białostocka Fundacja Kształcenia Kadru – prezentowała na bieżąco postępy prac oraz uzasadniała merytorycznie

proponowane zmiany. Analiza wypracowanych produktów finalnych (opisy produktów finalnych, instrukcje użytkowania) w odniesieniu do opisu wstępnych wersji produktów finalnych wskazuje na modyfikacje testowanego narzędzia, co świadczy o rzetelności testu i uwzględnieniu informacji zwrotnych z testu.

Kluczową zmianą w zakresie produktów finalnych oraz modelu interwencji było wzbogacenie procesu szkoleniowego. Zrealizowano szkolenie wyjazdowe, co w znacznym stopniu zwiększyło jego atrakcyjność. Jednocześnie powiązano program szkolenia mentorów z ankietą intermentoringu oraz programem szkolenia młodzieży. Zagwarantowano udział rzemieślników w trakcie całego testu.

Opisane podjęte działania świadczą o rzetelności testu i wypracowanych produktów.

INNOWACJE RYNKU PRACY

testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia
w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych

zawody **ginące**

Promocja zatrudnienia **osób po 50 roku życia w zawodach ginących**

zawody **mało popularne**

Promocja zatrudnienia **osób niepełnosprawnych w zawodach mało popularnych**

zawody **niszowe**

Promocja zatrudnienia **absolwentów w zawodach niszowych**

OCENA PRODUKTÓW FINALNYCH ZAWODY MAŁO POPULARNE

Ocena Produktów Finalnych – Zawody Mało Popularne

Ocena wypracowanych narzędzi w oparciu o badania CATI

W obszarze Zawodów Mało Popularnych uzyskano odpowiedzi na następujące pytania skierowane do odbiorców:

1. Czy narzędzia doradcze pozwoliły określić ścieżkę zawodową osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych w obszarze zawodów mało popularnych?
2. Czy realizacja szkoleń dała możliwość być aktywnym zawodowo w obszarze mało popularnych?
3. Czy narzędzia proponowane w projekcie były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników?

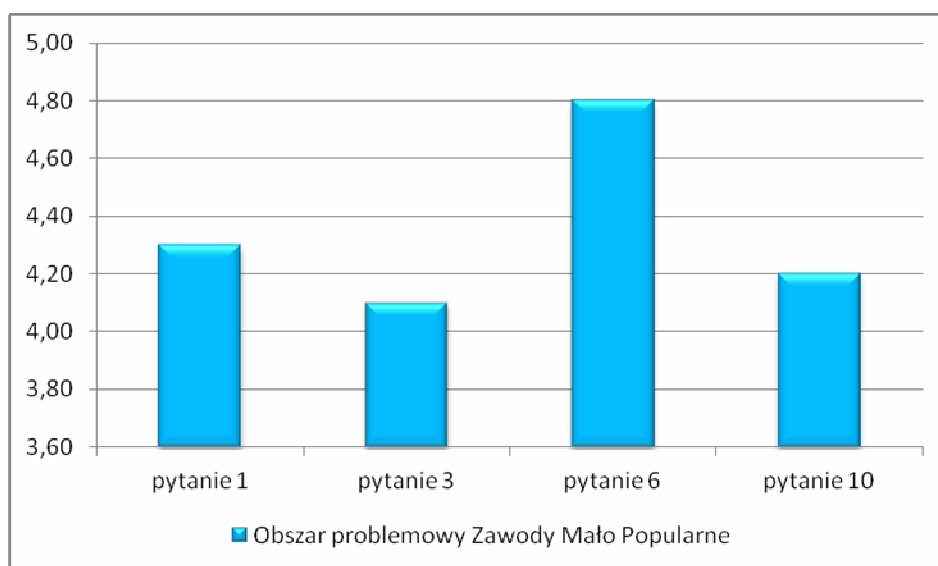
oraz do użytkowników:

4. Czy wypracowany na Grupie Roboczej „Standard opisu” i „Katalog zawodów mało popularnych” umożliwiają monitorowanie i promocję zawodów mało popularnych?
5. Czy realizacja projektu zwiększyła szanse na zatrudnienie osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych w obszarze zawodów mało popularnych?
6. Czy proponowane w projekcie narzędzia doradcze były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników/trenerów?
7. Czy Program spotkań Grupy Roboczej ułatwił wypracowanie rozwiązań dla osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych?
8. Czy ogólna strategia współpracy była przydatna dla osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych?
9. Czy proponowane w projekcie narzędzia szkoleniowe były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników/trenerów?
10. Jaka jest Pana/i ogólna ocena projektu?

W oparciu o powyższe pytania ewaluacyjne i przeprowadzoną ankietyzację uzyskano następujące wyniki oceny:

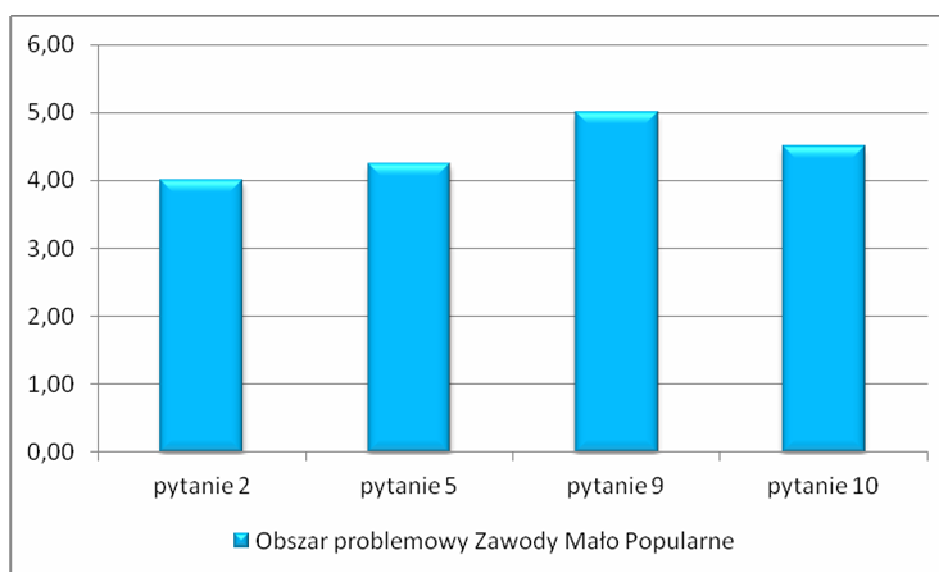
■ Narzędzia diagnostyczno-doradcze w obszarze Zawodów Mało Popularnych

Ogólnie narzędzia diagnostyczno-doradcze zostały bardzo dobrze ocenione przez odbiorców i użytkowników. Narzędzia w opinii respondentów pozwoliły w sposób dobry określić ścieżkę zawodową. W trakcie realizacji testu narzędzia były dostosowywane do potrzeb i sugestii uczestników jak i trenerów (4,8). Cała realizacja testu Laboratorium Zawodów Mało Popularnych otrzymała ocenę powyżej dobrej - 4,2.

Źródło: opracowanie własne

■ Narzędzia edukacyjne w obszarze Zawodów Mało Popularnych

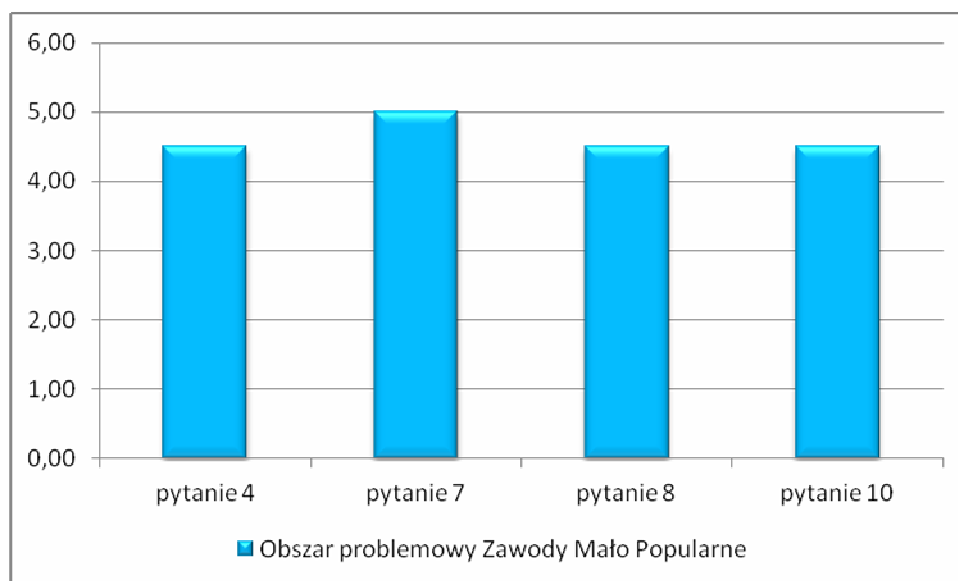

Źródło: opracowanie własne

Narzędzia edukacyjne podobnie jak narzędzia doradcze zostały dobrze ocenione przez użytkowników. Narzędzia te w opinii respondentów pozwoliły w sposób dobry na zwiększenie zainteresowania rozpoczęcia aktywności zawodowej w obszarze zawodów mało popularnych (4,0). Narzędzia te to dobry sposób zwiększenia szans na zatrudnienie osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych w zawodach mało popularnych. Przy tworzeniu narzędzi korzystano z opinii użytkowników, co dobrze zapamiętali i docenili respondenci (ocena 5). Generalnie udział w projekcie oceniono powyżej oceny dobrej (4,5).

Narzędzia kooperacyjne w obszarze Zawodów Mało Popularnych

Źródło: opracowanie własne

W opinii respondentów „Standard opisu” i „Katalog zawodów mało popularnych” umożliwił monitorowanie i promocję zawodów mało popularnych. Respondenci przyznali średnio ocenę 4,5. Ogólną przydatność strategii współpracy dla osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych oceniono tak samo na poziomie 4,5 zaś Program spotkań Grupy Roboczej w opinii Respondentów ułatwił wypracowanie rozwiązań dla absolwentów - ocena najwyższa - 5. Ogólnie projekt respondenci ocenili także wysoko bo na poziomie 4,5.

Ocena rzetelności testu Zawody Mało Popularne w oparciu o Desk Research

W obszarze problemowym Zawody Mało Popularne przeprowadzono test narzędzi rozpoczęcia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych w obszarze zawodów mało popularnych. W teście uwzględniono udział zarówno grup odbiorców jak i użytkowników zgodnie z założeniami wniosku o dofinansowanie oraz strategii wdrażania projektu innowacyjnego. Przedstawiciele grup docelowych brali także udział w spotkaniach Grupy Zarządzającej mając wpływ na przebieg i procedury testowania. Przedstawiciele grup docelowych mieli możliwość wyrażania swojej opinii na temat testowanych produktów finalnych także na szerokim forum. W związku z powyższym należy uznać, iż w projekcie zrealizowana została zasada Empowerment.

Na spotkaniach Grupy Zarządzającej omawiane były i dyskutowane propozycje zmian do wstępnych wersji produktów finalnych a decyzję o zmianach podejmowała cała Grupa Zarządzająca. Instytucja odpowiedzialna za testowanie produktu Lider Projektu –

prezentował na bieżąco postępy prac oraz uzasadniała merytorycznie proponowane zmiany. Analiza wypracowanych produktów finalnych (opisy produktów finalnych, instrukcje użytkowania) w odniesieniu do opisu wstępnych wersji produktów finalnych wskazuje na modyfikacje testowanego narzędzia, co świadczy o rzetelności testu i uwzględnieniu informacji zwrotnych z testu.

Kluczową zmianą w zakresie produktów finalnych oraz modelu interwencji było uproszczenie gry symulacyjnej do prostej formuły umożliwiającej przyznawanie ocen i komentowanie zamieszczanych na stronie www projektu ofert współpracy osób niepełnosprawnych i mało dyspozycyjnych.

Opisane zmiany świadczą o rzetelności testu i wypracowanych produktów.

INNOWACJE RYNKU PRACY

testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia
w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych

zawody **ginące**

Promocja zatrudnienia **osób po 50 roku życia w zawodach ginących**

zawody **mało popularne**

Promocja zatrudnienia **osób niepełnosprawnych w zawodach mało popularnych**

zawody **niszowe**

Promocja zatrudnienia **absolwentów w zawodach niszowych**

OCENA PRODUKTÓW FINALNYCH ZAWODY NISZOWE

Ocena Produktów Finalnych – Zawody Niszowe

Ocena wypracowanych narzędzi w oparciu o badania CATI

W obszarze problemowym Zawody Niszowe uzyskano odpowiedzi na następujące pytania skierowane do odbiorców:

1. Czy narzędzia doradcze pozwoliły określić ścieżkę zawodową absolwentów uczelni wyższych w obszarze zawodów niszowych?
2. Czy realizacja szkoleń dała możliwość być aktywnym zawodowo w obszarze zawodów niszowych?
3. Czy narzędzia proponowane w projekcie były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników?

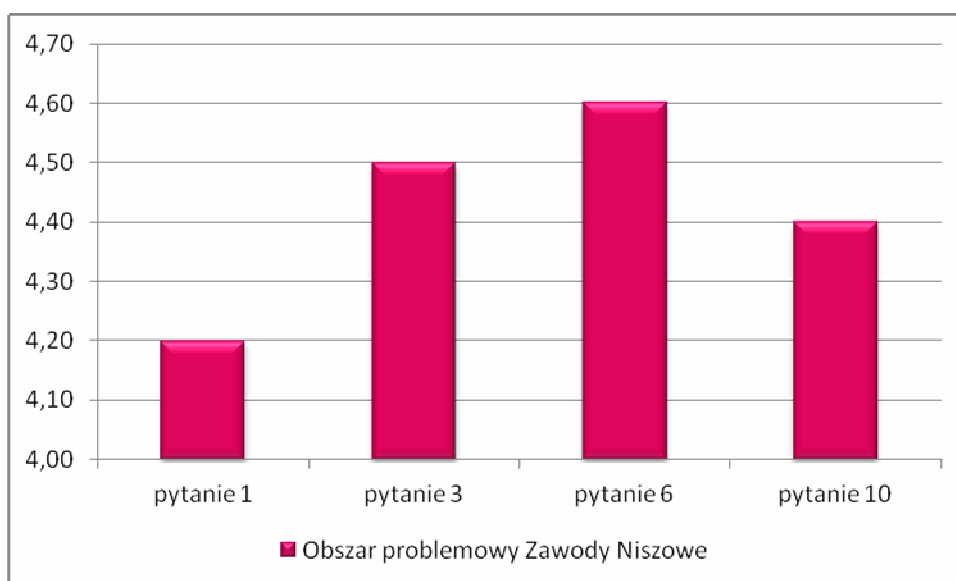
oraz do użytkowników:

4. Czy wypracowany na Grupie Roboczej „Standard opisu” i „Katalog zawodów niszowych” umożliwił monitorowanie i promocję zawodów niszowych?
5. Czy realizacja projektu zwiększyła szanse na zatrudnienie absolwentów w obszarze zawodów niszowych?
6. Czy proponowane narzędzia doradcze w projekcie były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników/trenerów?
7. Czy Program spotkań Grupy Roboczej ułatwił wypracowanie rozwiązań dla absolwentów w obszarze zawodów niszowych?
8. Czy ogólna strategia współpracy była przydatna dla absolwentów uczelni wyższych?
9. Czy proponowane narzędzia szkoleniowe w projekcie były dostosowane do potrzeb i sugestii uczestników/trenerów?
10. Jaka jest Pana/i ogólna ocena projektu?

W oparciu o powyższe pytania ewaluacyjne i przeprowadzoną ankietyzację uzyskano następujące wyniki oceny:

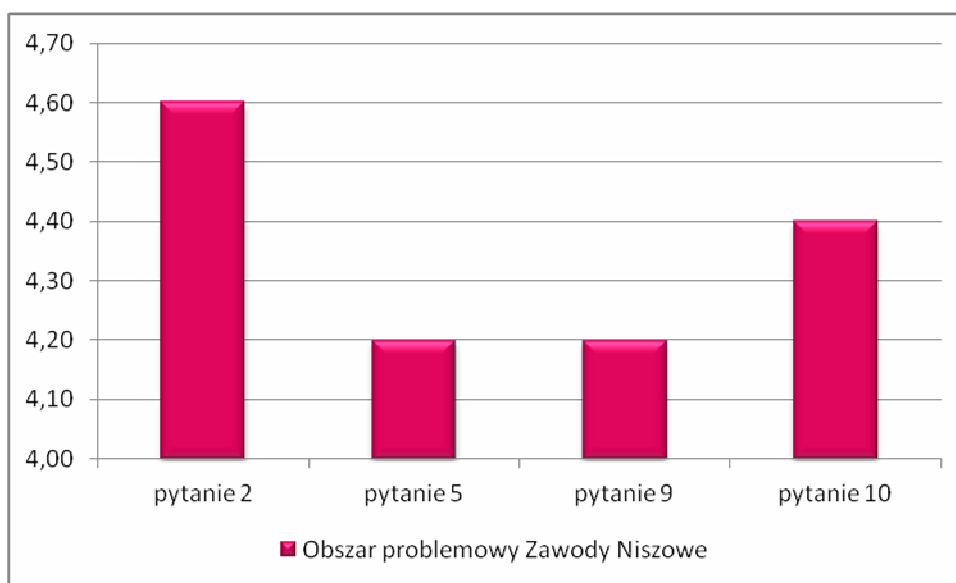
■ **Narzędzia diagnostyczno-doradczo w obszarze Zawody Niszowe**

Ogólnie narzędzia diagnostyczno-doradcze zostały bardzo dobrze ocenione przez odbiorców i użytkowników. Narzędzia w opinii respondentów pozwoliły w sposób zadawalający określić ścieżkę zawodową. W trakcie realizacji testu narzędzia były dostosowywane do potrzeb i sugestii uczestników jak i trenerów (4,5). Cała realizacja testu Laboratorium Zawodów Niszowych otrzymała bardzo wysoką ocenę 4,4.

Źródło: opracowanie własne

■ Narzędzia edukacyjne w obszarze Zawody Niszowe

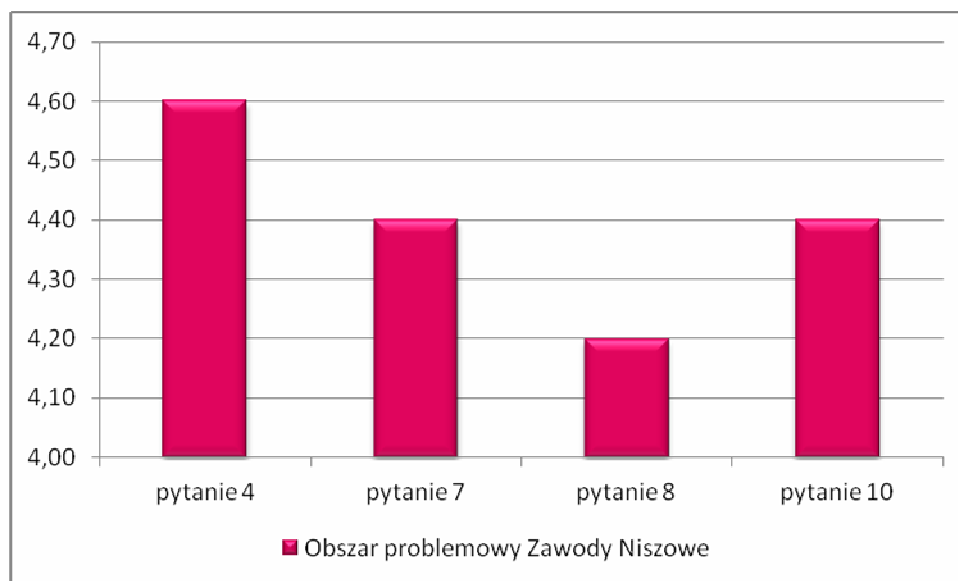

Źródło: opracowanie własne

Narzędzia edukacyjne podobnie jak narzędzia doradcze zostały bardzo dobrze ocenione przez użytkowników. Narzędzia te w opinii respondentów pozwoliły w sposób bardzo dobry na zwiększenie zainteresowania rozpoczęcia aktywności zawodowej w obszarze zawodów niszowych (4,6). Narzędzia te to dobry sposób zwiększenia szans na zatrudnienie absolwentów w zawodach niszowych. Przy tworzeniu narzędzi korzystano z opinii użytkowników, co dobrze zapamiętali i docenili respondenci (ocena 4,2). Generalnie udział w projekcie oceniono powyżej oceny dobrej (4,4).

■ Narzędzia kooperacyjne w obszarze Zawody Niszowe

Źródło: opracowanie własne

W opinii respondentów „Standard opisu” i „Katalog zawodów niszowych” umożliwił monitorowanie i promocję zawodów niszowych. Respondenci przyznali średnio ocenę 4,6. Ogólną przydatność strategii współpracy dla absolwentów oceniono - na poziomie 4,8 zaś Program spotkań Grupy Roboczej w opinii Respondentów ułatwił wypracowanie rozwiązań dla absolwentów - ocena 4,4. Ogólnie projekt respondenci ocenili także wysoko bo na poziomie 4,4.

Ocena rzetelności testu Laboratorium Zawodów Niszowych w oparciu o Desk Research

W obszarze problemowym Laboratorium Zawody Niszowe przeprowadzono test narzędzi rozpoczęcia aktywności zawodowej absolwentów uczelni wyższych. W teście uwzględniono udział zarówno grup odbiorców jak i użytkowników zgodnie z założeniami wniosku o dofinansowanie oraz strategii wdrażania projektu innowacyjnego. Przedstawiciele grup docelowych brali także udział w spotkaniach Grupy Zarządzającej mając wpływ na przebieg i procedury testowania. Przedstawiciele grup docelowych mieli możliwość wyrażania swojej opinii na temat testowanych produktów finalnych także na szerokim forum. W związku z powyższym należy uznać, iż w projekcie zrealizowana została zasada Empowerment.

Na spotkaniach Grupy Zarządzającej omawiane były i dyskutowane propozycje zmian do wstępnych wersji produktów finalnych a decyzję o zmianach podejmowała cała Grupa Zarządzająca. Instytucja odpowiedzialna za testowanie produktu – Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr – prezentowała na bieżąco postępy prac oraz uzasadniała merytorycznie proponowane zmiany. Analiza wypracowanych produktów finalnych (opisy produktów

finalnych, instrukcje użytkowania) w odniesieniu do opisu wstępnych wersji produktów finalnych wskazuje na modyfikacje testowanego narzędzia, co świadczy o rzetelności testu i uwzględnieniu informacji zwrotnych z testu.

Główną zmianą w zakresie produktów finalnych w trakcie testu było zaproponowanie dwóch wersji produktu – podstawową i rozszerzoną, w zależności od grupy uczestników szkolenia. W wersji podstawowej zaproponowano rezygnację z modułu I. „Program szkoleń spin-off i spin-out”. Jednocześnie w wersji rozszerzonej programu zaproponowano zmianę tytułu modułu I. z „Program szkoleń spin-off i spin-out” na „Firmy spin-off i spin-out”. Natomiast w przypadku modułu II. zaproponowano zmianę tytułu „Program szkoleń klastrowych” na „Klustry gospodarcze”.

Inna zmiana dotyczy zawartości modułu III. zapisanego w Strategii wdrażania projektu innowacyjnego. W modułu III. „Indywidualizacja usług w rzemiośle” zostały wprowadzone zmiany w postaci wprowadzenia tematyki pt. „Kreatywność w biznesie”, które uwzględniają nie tylko standard budowania niszy na rynku produktów. Poza tym wyodrębniono moduł pt. „Internet jako narzędzie promocji i inspiracji w zawodach niszowych” i oddzielny moduł pt. „Spotkania z biznesem”.

Zakres wprowadzonych zmian w koncepcji produktu finalnego świadczy o wysokiej rzetelności testu i jego dostosowaniu do faktycznych potrzeb.

INNOWACJE RYNKU PRACY

testowanie i wdrażanie nowych metod promocji zatrudnienia
w zawodach niszowych, ginących oraz mało popularnych

zawody **ginące**

Promocja zatrudnienia **osób po 50 roku życia w zawodach ginących**

zawody **mało popularne**

Promocja zatrudnienia **osób niepełnosprawnych w zawodach mało popularnych**

zawody **niszowe**

Promocja zatrudnienia **absolwentów w zawodach niszowych**

WNIOSKI I REKOMENDACJE BADANIA EWALUACYJNEGO

Wnioski i rekomendacje

Ocena produktów finalnych oraz wysoka rzetelność testu wskazuje na uzasadnioną konieczność szerszego zastosowania wypracowanych produktów. Rzetelnie przeprowadzony test wstępnych wersji produktów finalnych doprowadził do wypracowania trafnych, skutecznych i wysoko użytecznych produktów finalnych, które posiadają **wysoki potencjał wdrożeniowy**, co uwzględnione zostało w szczegółowych opisach produktów finalnych opracowanych na podstawie rzetelnej ewaluacji wewnętrznej w projekcie. Dane te w połączeniu z wynikami ewaluacji zewnętrznej **uzasadniają pozytywną rekomendację wszystkich 9 produktów finalnych do wdrożeń oraz pozytywnej walidacji wypracowanych rozwiązań przez Regionalną Sieć Tematyczną**. Mając na uwadze skuteczność działań wdrożeniowych rozpoczynających się po procesie pozytywnej walidacji produktów, warto określić eksperckie rekomendacje do działań o charakterze upowszechniającym i mainstreamingowym.

Upowszechnianie produktów finalnych

Analiza opisów produktów finalnych wskazuje na stosunkowo wysoką złożoność modelu interwencji – za każdym razem – w każdym laboratorium przewidziano 3 produkty kierowane do użytkowników na trzech poziomach interwencji:

- Poziom **pracownika**, czyli narzędzia diagnostyczno-doradcze kierowane do doradców i trenerów projektujących i realizujących nową ścieżkę zawodową pracownika, w szczególności osób po 50 roku życia, absolwentów i osób mało dyspozycyjnych i niepełnosprawnych
- Poziom **pracodawcy**, czyli narzędzia edukacyjne kierowane do pracodawców, ze szczególnym uwzględnieniem rzemieślników, zatrudniających lub zamierzających osoby po 50 roku życia, absolwentów i osoby mało dyspozycyjne i niepełnosprawne
- Poziom **otoczenia**, czyli narzędzia kooperacyjne kierowane do instytucji rynku pracy, JST i wsparcia przedsiębiorców ułatwiające i organizujące lokalną współpracę na rzecz promocji zatrudnienia z trzech wskazanych grup docelowych z zaangażowaniem pracodawców.

Z analizy produktów finalnych oraz oceny wypracowanych rozwiązań wynika, rekomendacja łącznego zastosowania produktów z trzech poziomów interwencji w każdym modelu interwencji, gdyż komplementarność zwiększa skuteczność każdego z narzędzi, tworząc trafny kontekst ich zastosowania kreując warunki zewnętrzne do ich prawidłowego funkcjonowania. Powoduje to konieczność uwzględnienia w grupie uczestników szkoleń wdrożeniowych użytkowników ze wszystkich trzech poziomów interwencji oraz

przedstawienie przedstawicielom poszczególnych poziomów szerszego kontekstu zastosowania (funkcjonalności) każdego narzędzia (produktu finalnego). Zważywszy jednak na kooperacyjny charakter modelu oraz powiązania funkcjonalne w modelu poszczególnych narzędzi warto rozważyć tworzenie grup szkoleniowych mieszanych uwzględniających przedstawicieli użytkowników wszystkich trzech poziomów wsparcia – tj. pracowników instytucji rynku pracy, przedsiębiorców oraz samorządów lokalnych. W tym przypadku funkcjonalny dobór grupy warto przedłożyć nad literalnymi zapisami budżetu projektu, co zwiększyć może skuteczność wdrożenia.

Mainstreaming produktów finalnych

Kluczem skutecznego mainstreamingu wypracowanych produktów finalnych jest kompleksowe zastosowanie modeli na trzech poziomach interwencji, ze szczególnym uwzględnieniem trzeciego poziomu związanego z otoczeniem.

W tym przypadku, tworzenie lokalnej strategii działania jest procesem kreowania lokalnej polityki z zastosowaniem produktów finalnych. Lokalne Grupy Robocze testowane w trzech obszarach problemowych są przykładem skutecznego włączenia wypracowanych produktów finalnych w lokalną politykę i należy je traktować jako Dobre Praktyki. Dlatego też wskazane jest (zgodnie z założeniami wniosku o dofinansowanie oraz strategią wdrażania projektu innowacyjnego) promowanie w ramach specjalnych seminariów z udziałem mediów efektów prac 3 Grup Roboczych:

- **Grup Robocza o zasięgu regionalnym** testowana w Białymstoku współpracująca w Laboratorium Zawodów Niszowych z możliwością kreowania polityki regionalnej z udziałem Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia
- **Grupa Robocza o zasięgu powiatowym** testowana w Białymstoku współpracująca w Laboratorium Zawodów Mało Popularnych z możliwością kreowania polityki regionalnej z udziałem Powiatowej Rady Zatrudnienia
- **Koalicje o zasięgu gminnym w Puńsku i Boćkach** współpracująca w Laboratorium Zawodów Ginących z możliwością kreowania polityki regionalnej z udziałem gmin wiejskich

Prezentacja strategii działania (Planów Działań, pomysłów na współpracę) tych trzech rodzajów koalicji powinna być precyzyjnie dopasowana do trzech grup interesariuszy polityki na poziomie regionalnym, lokalnym i gminnym.

Mając na uwadze zaplanowane działania szkoleniowe w zakresie upowszechniania warto poddać pod rozagę skrócenie czasu trwania szkoleń. Zaplanowane szkolenia ośmiogodzinne mogą stanowić barierę w upowszechnianiu, gdyż większość osób zainteresowanych jest szybkim dostępem do informacji. Ponadto warto rozważyć ograniczenie grup szkoleniowych – liczne grupy szkoleniowe w obecnych czasach źle się

sprawdzają, a przypadku projektów innowacyjnych nie są wskazane. Jeżeli zatem wymagane jest utrzymanie takiego wskaźnika proponowane jest skrócenie szkoleń i zmniejszenie liczby uczestników na jednym szkoleniu przy zwiększeniu ich liczby.

Podsumowując, należy podkreślić, iż skuteczność wdrożenia wypracowanych modeli w dużym stopniu zależy może od elastyczności działań wdrożeniowych (promocyjnych i szkoleniowych) oraz uwzględnienia istniejącego kapitału społecznego lokalnych instytucji i organizacji na poziomie regionu, powiatu lub gminy.

Ponadto zauważono, że wypracowane narzędzia są na tyle interesujące, że warto zastanowić się nad możliwością upowszechniania narzędzi poza terenem województwa, w innych regionach.